

**Cofnodion Cyfarfod Fforwm Mynediad Lleol De Eryri
a gynhaliwyd ddydd Mawrth 21 Mawrth 2023 am 5.45 yh
Yng Ngwesty Plas Coch, Y Bala**

Presennol – Aelodau: Mr Hedd Pugh (Cadeirydd) Mr Eryl Jones Williams
Mrs Gaynor Davies Mr Alun Edwards
Mrs Lesley Amison Mr Emllyn Roberts
Mr David Coleman Mr Delwyn Evans
Mr Aled Thomas

Swyddogion / Sylwedyddion : Peter Rutherford(APCE) David P Jones (APCE)
Rhian P Williams (APCE) Adam Daniel (APCE)
Gwyn Evans (CG)

Croesawodd HP bawb i'r cyfarfod heno

1. **Ymddiheuriadau** Mr Alun Evans Mr Geraint Rowlands
Mr Ashley Charlwood Cyng Dewi Owen
Molly Lovatt (CNC) Cyng John Pughe Roberts

2. **Datgan Budd**

Dim

3. **Cofnodion Blaenorol**

Cymeradwywyd

4. **Materion yn Codi**

i) Strategaeth Hamdden Ddrafft APCE - Diweddariad

Eglurodd PR fod y ddogfen hon bellach wedi'i chwblhau yn ei ffurf ddrafft ddiwethaf a'i bod wedi bod i'r Tîm Rheoli a'i bod bellach wedi mynd i'w chyfieithu ac i fod i fynd gerbron y Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ym mis Gorffennaf. Unwaith y byddai hyn wedi'i wneud byddai'n cael ei ddsbarthu i randdeiliaid a fyddai'n cynnwys y Fforwm Mynediad Lleol ar gyfer eu sylwadau.

Credai fod hon yn ddogfen ddi-flewyn-ar-dafod a theg a oedd yn cydnabod byd cyfnewidiol o ran hamdden a'r holl weithgareddau yr oedd hyn yn eu cwmpasu. Pwysleisiodd fod angen alinio'n agos â Chynllun Rheoli Eryri a `rhinweddau arbennig` y PC a bod angen i weithgareddau fod yn gynaliadwy.

Roedd aelodau'r Fforwm Mynediad Lleol wedi gweld dogfen destun ddrafft flaenorol ac roedd wedi derbyn nifer o sylwadau defnyddiol gan rai.

Gofynnodd HP, er ei bod yn cael ei gweld fel dogfen ar gyfer ymwelwyr, a oedd yn cynnwys elfennau a oedd yn rhoi sylw i'r cymunedau lleol a'u gweithgareddau hamdden.

Dyweddodd PR fod y ddogfen newydd yn cwmpasu'r holl ddefnyddwyr ac nad oedd wedi'i thargedu'n benodol at ymwelwyr - er mai nhw oedd y mwyafrif nid oeddent wedi defnyddio'r disgrifiadau hynny i alluogi hon i fod yn ddogfen hollgynhwysol. Roedd y term cymunedau yn ymddangos yn aml o'i fewn. Roedd hefyd yn bwysig cydnabod effeithiau Covid ar hamdden a sut roedd patrymau wedi newid.

Nododd DE fod yna lun yn dangos person yn croesi camfa a gofynnodd a oedd hwn yn gyfredol.

Dyweddodd PR fod DE wedi gwneud pwynt dilys iawn. Roedd y ddogfen wedi sôn yn benodol mai ein hamcan yw bod mor gynhwysol â phosibl a bod pwyslais ar athroniaeth Milltiroedd Heb Gamfeydd a'r 'opsiynau lleiaf cyfyngol' a bydd y PC yn ymdrechu i wneud pethau yn unol â'r perwyl hwn. Mae'n werth nodi bod *holl Barciau Cenedlaethol y DU wedi mabwysiadu'r athroniaeth hon*. Fodd bynnag, rhaid sylweddoli, mewn rhai achosion, yn enwedig ar dir gwael yn nodweddiadol ar yr ucheldiroedd, mai ystolion neu gamfeydd camu drosodd oedd yr unig ddewis. Gallai ffiniau fod yn broblemus hefyd ac efallai y byddai'n well cael gatiâu mochyn. Roedd tracio ôl (i 1951) ar ddodrefn o fath hŷn yn her sylweddol i Swyddogion yn y maes.

Pan ofynnodd tiffeddianwyr am rai newydd roedd hyn yn gyfle i gael trafodaeth i egluro ein safbwynt ac archwilio'r potensial i ddarparu giât newydd yn lle camfa.

Un o'r prif ysgogiadau ar gyfer hyn oedd y cyfleoedd a gyflwynwyd gan lwybr Arfordirol Cymru Gyfan lle'r oedd croesfan Network Rail yn draddodiadol i gyd yn gamfeydd ar ardaloedd gwastad a oedd yn amlwg ddim yn hawdd i'w defnyddio ac roedd llawer ohonynt bellach wedi'u disodli gyda gatiâu.

Gan gydweithio gyda Chyngor Gwynedd roeddynt eisoes wedi gwneud newidiadau sylweddol i rai llwybrau ac wedi ailosod pob camfa gyda gatiâu – roedd ardal Y Bala yn esiampl ac yr oedd hyn yn digwydd yn awr ar draws y PC.

Dyweddodd GD fod yna gamfeydd carreg o fath traddodiadol mewn rhai achosion ac y gallent fod yn anodd eu croesi heb bostyn uwchben.

Ychwanegodd HP eu bod yn anodd eu gweld o unrhyw bellter a'r demtasiwn wedyn oedd i gerddwyr fynd dros wal yn lle hynny ac o bosibl achosi difrod.

Atebodd PR mai ychydig o'r rhain oedd â physt ond cydnabu y gallent fod yn anodd eu gweld a'u canfod heb fap. Roeddent yn awyddus i gadw cymaint o nodweddion hanesyddol megis camfeydd carreg yn eu lle.

Ychwanegodd DE pe bai unrhyw newidiadau yn cael eu hystyried yna roedd y Ddeddf Cydraddoldeb yn dweud 'cyn belled ag y bo'n ymarferol' ac nad oedd gofyniad cyfreithiol i adnewyddu pob darn o ddodrefn dim ond er mwyn ei ystyried ac asesu beth oedd yn bosibl neu beidio.

Ychwanegodd ER fod y rhain mewn rhai achosion yn nodweddion hanesyddol iawn a oedd wedi'u gosod pan adeiladwyd y waliau ac yn darparu rhywfaint o wybodaeth am y rhain a allai fod o ddiddordeb i'r cyhoedd.

Dywedodd PR eu bod wedi ailadeiladu rhai yn Rowen ac yn ardal Nantlle yn y gorffennol ac na fyddent yn eu hanwybyddu ond cydnabu nad oeddent yn hawdd eu defnyddio os oedd gennych unrhyw fath o anabledd.

Cadarnhaodd GLE (CG) eu bod yn gadael camfeydd carreg traddodiadol yn eu lle ac wedi gosod giatiau neu gamfeydd wrth eu hochr oherwydd eu harwyddocâd hanesyddol ond bod angen caniatâd tirfeddianwyr.

Gofynnodd ER pa ddiffiniad yr oeddent wedi'i ddefnyddio ar gyfer 'cynaliadwyedd' yn y ddogfen.

Dywedodd PR fod hwn yn bwynt pwysig a'u bod wedi mabwysiadu diffiniad Sefydliad Twristiaeth y Byd y Cenhedloedd Unedig ar gyfer twristiaeth gynaliadwy.

"Twristiaeth sy'n rhoi ystyriaeth lawn i'w effeithiau economaidd, cymdeithasol ar hyn o bryd ac yn y dyfodol ac effeithiau amgylcheddol, mynd i'r afael ag anghenion ymwelwyr, y diwydiant, yr amgylchedd a'r cymunedau cynnal"

Sefydliad Twristiaeth y Byd y Cenhedloedd Unedig (UNWTO)

O fewn y ddogfen y 'datganiadau gweithgaredd' sy'n bwysig a bod yr holl weithgareddau wedi'u rhannu'n gydrannau ar wahân, sef Cŵn, cerdded, digwyddiadau fesul math, dringo creigiau a chlogfeini, beicio a'i holl elfennau gwahanol, pysgota, mynediad at ddŵr, llwybrau i'r anabl, ac eraill.

Dangosodd PR rai lluniau o'r ddogfen gan gynnwys y cerbyd Tramper anabl.

Gofynnodd ER pwy oedd â blaenoriaeth ar lwybr ceffyl / march.

Soniodd PR y gallai beiciau o dan Ddeddf Cefn Gwlad (1968) ddefnyddio llwybrau ceffylau, ond roedd y Ddeddf yn nodi'n benodol bod yn rhaid i feicwyr ildio i farchogion a cherddwyr – roedd yn anffodus weithiau nad oedd beicwyr yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau cyfreithiol.

Roedd hefyd yn mynd i'r afael â'r mater mynediad at ddŵr – er nad oes unrhyw hawliau cyfreithiol yn bodoli ar gyfer mynediad statudol i ddŵr mewndirol yng Nghymru nac yn Lloegr. Roedd y ddogfen yn cyfeirio at y ffaith, os bydd unrhyw ddeddfwriaeth yn y dyfodol yn dod i'r amlwg gan Lywodraeth Cymru ar y mater hwn, yna byddai'n ddoeth i'r PC fod yn barod ar gyfer hyn.

Roedd yn bwysig bod digwyddiadau yn arbennig yn cael eu cynnal heb broblem. Yn ogystal â bod yn fector i bobl fwynhau cefn gwlad roeddynt hefyd yn sbardun economaidd pwysig. Daeth y rhan fwyaf o gystadleuwyr â rhywfaint o gefnogaeth, a chreodd hyn oll alw sylweddol o ran nosweithiau gwely (aros dros nos). Yn sicr, roedd

gwybodaeth anecdotaidd yn nodi bod yr adnoddau hamdden ychwanegol diweddar megis Go Below, y Ganolfan Syrffio a'r gwifrau Zip wedi annog arosiadau hirach.

Dyweddodd EJW ei fod wedi gweld newidiadau sylweddol yn y tueddiadau hyn yn y blynyddoedd diwethaf ac nad oedd hynny'n waith hawdd i'r PC a Gwynedd ei rheoli.

Dyweddodd PR mai ymdrech tîm a rhyngasiantaethol oedd hon i raddau helaeth, ond o ran digwyddiadau canfu fod y pethau cadarnhaol yn llawer mwy na'r pethau negyddol ac roedd cwmnïau proffesiynol a threfnwyr am 'wneud y peth iawn'. Y digwyddiadau elusennol llawer llai oedd yn peri problemau weithiau.

Mae'r adran addysg awyr agored hefyd wedi gweld newidiadau sylweddol yn y ddarpariaeth – erbyn heddiw roedd cryn dipyn yn llai o ganolfannau addysg awyr agored a reolir gan awdurdodau lleol yn gweithredu o fewn y PC. Roedd rhai bellach yn cael eu gweithredu'n breifat sydd wedi 'cymryd rhywfaint o slac'.

Roedd hyn yn siomedig gan na fyddai rhai cenedlaethau iau o ddinasoedd yn cael profiad o'r PC nac yn mynd allan i gefn gwlad. Ond y byddent yn parhau i gael deialog gyda'r sector pan fo angen.

Dyweddodd HP, os nad yw'r genhedlaeth iau hon yn cael profiad o'r awyr agored, efallai y byddai hyn wedi ychwanegu at y problemau a gawsom ar ôl Covid lle nad oes gan rai elfennau o gymdeithas unrhyw berthynas â'r awyr agored ac felly dim parch na dealltwriaeth ohono a adlewyrchwyd trwy gyfrwng ymddygiad gwael.

Parhaodd PR. Roedd y ddogfen hefyd yn cyfeirio at yrru cerbydau oddi ar y ffordd – mae rhai hawliau'n berthnasol – fel arfer yn defnyddio Ffyrdd Annosbarthedig (FfDDd/ UCR's), a dylid cydnabod yr hawliau hynny ond roedd yn well gweithio gyda grwpiau gyda'n gilydd yn hytrach na chreu senario a ni a nhw a datblygu. dealltwriaeth o'r materion. Ond dylem hefyd fod yn barod i wynebu defnydd anghyfreithlon a cheisio atal hyn pan fydd yn digwydd waeth pa mor anodd yw hyn.

Atgoffodd AE yr aelodau fod y Fforwm Mynediad Lleol wedi ysgrifennu at y Gweinidog ynghylch y potensial ar gyfer darpariaeth ychwanegol ar gyfer gyrru beiciau modur oddi ar y ffordd o fewn eu daliadau coedwig gwladol (coetiroedd a reolir gan CNC). Ac roedd yr ymateb hwnnw wedi bod yn siomedig.

Cadarnhaodd PR fod yna brinder darpariaeth a oedd wedyn yn annog defnyddwyr i fynd 'off piste' a bod yr ymateb wedi bod yn wael pan oedd y Fforwm Mynediad Lleol wedi gwneud pwynt mor werthfawr.

Roedd dronau hefyd wedi'u cynnwys yn y rhestr gweithgareddau.

Soniodd GD eu bod wedi eu gweld yn hedfan dros eu heiddo.

Ychwanegodd PR fod yn rhaid iddynt gadw at reolau CAA ar gyfer dronau ¹a oedd yn glir, ond roedd hyn yn ffenomen sydd ar gynydd.

¹Dronau – <https://awdurdod.eryri.llyw.cymru/gwybodaeth/ffilmio-yn-eryri/defnyddio-dronau/>

<https://authority.snowdonia.gov.wales/information/filming-in-snowdonia/using-drones/>

Roeddent hefyd wedi cynnwys gwersylla gwyllt ond o ystyried popeth sydd wedi digwydd yn dilyn Covid – gwersylla anghyfreithlon – gyda thanau agored, parcio gwael, sbwriel, gwastraff yn ei holl ffurfiau ac weithiau cŵn. *Yr oedd yn anffodus mae hyn wedi adlewyrchu'n wael ar y rhai oedd yn deall y sgiliau angenrheidiol i wersylla'n wirioneddol wyllt yn yr awyr agored* . Yn y datganiad gweithgaredd rydym wedi cynghori pobl i chwilio am feysydd gwersylla llai ffurfiol yn hytrach na gwersylla gwyllt fel y cyfryw.

Roedd awyr dywyll hefyd wedi'i chynnwys.

Roedd EJW wedi enwebu 5-6 safle ar gyfer y faniau cysgu gwersylla o fath `Aires` ond nid oedd yn siŵr sut roedd hyn wedi datblygu.

Dywedodd ER mai ei ddealltwriaeth ef oedd bod y rhan fwyaf yn y gogledd gydag un yn unig ym Meirionydd – yn ardal Abermaw.

Byddai PR yn ceisio darganfod beth oedd y diweddaraf am Aires.

ii) Is-Gadeirydd

Soniodd HP y bu angen am Is-Gadeirydd ond gan fod y cyfnod deiliadaeth yn dod i ben yn dechnegol heno, yna byddai'n well aros nes bod y cyfnod yn dechrau o fis Mehefin nesaf pan fydd modd dewis Cadeirydd ac Is-Gadeirydd.

Cadarnhaodd PR hyn.

iii) Traphont Abermaw

Dywedodd PR wrth yr aelodau ei fod wedi derbyn gohebiaeth (heddiw) oddi wrth Network Rail (NR) yn nodi y byddai'r draphont ar gau eto am gyfnod o 12 wythnos rhwng dydd Sadwrn 2 Medi 2023 a dydd Gwener 24 Tachwedd 2023, ac nid yw'n glir sut fydd hyn yn effeithio mynediad i'r rhodfa. Byddai hyn nid yn unig yn effeithio'n andwyol ar y cyhoedd ond hefyd nifer o ddigwyddiadau yn yr ardal sydd wedi'u cynllunio ar gyfer mis Medi.

Roedd hyn hefyd yn broblematic i reolaeth Llwybr Mawddach gan fod dyddiadau cau amrywiol wedi eu newid nifer o weithiau y llynedd a olygai fod yn rhaid newid yr arwyddion a godwyd er gwybodaeth gan staff y PC sawl gwaith.

Dywedodd LA nad oedd yn effeithio'n ormodol ar yr Ŵyl Gerdded y llynedd gan fod y rhodfa ar gael ar y pryd. Roedden nhw wedi trefnu bysiau mini yn y gorffennol pan gaewyd y draphont, ac roedd y cwmni bysiau hefyd wedi cynorthwyo gyda bysiau mwy.

Eleni efallai na fyddant yn gallu defnyddio'r llwybr cerdded a fydd yn effeithio'n andwyol ar rai o'u cynlluniau Gŵyl Gerdded ac nid yw gwasanaethau bws newydd yn addas iawn ar gyfer eu hanghenion.

Gofynnodd GD a oeddent wedi defnyddio'r fferi.

Dywedodd LA fod hyn yn ystyriaeth ond y byddai'n golygu sawl taith a'i fod yn dibynnu ar y llanw ac yn mynd i Fairbourne yn unig.

Gofynnodd AE beth oedd y dyddiadau ar gyfer yr ŵyl.

Dywedodd LA ei fod yn rhedeg o 16 Medi hyd 26 Medi.

Ychwanegodd AE ei bod yn bosibl y byddai NR yn hwyr gyda'u llinell amser.

Ychwanegodd LA eu bod yn y gorffennol wedi symud eu dyddiadau i ymdopi â'r broblem hon, ond bod NR wedyn wedi symud eu dyddiadau a oedd wedyn wedi creu problemau pellach iddynt ac y byddant yn gwneud eto eleni. Nid oedd hi'n siŵr a ydyn nhw ar agor ar benwythnosau.

Ychwanegodd PR pan dderbynnir y wybodaeth ei bod yn bwysig cael y wybodaeth honno i fusnesau fel George III, Penmaen Uchaf, y sawl sy'n llogi beiciau a'r Llong / Ship yn Nolgellau gan fod nifer o gwsmeriaid yn defnyddio Llwybr Mawddach a byddai'n siomedig i ddarganfod bod mynediad i Abermaw wedi'i dorri i ffwrdd ar hyn o bryd.

5 . Gohebiaeth

Dim

6. Ail-ethol Aelodaeth FfMLI

Dywedodd PR wrth yr aelodau eu bod bellach (er syndod) yn dod i ddiwedd eu cyfnod aelodaeth Fforwm Mynediad Lleol o ddeiliadaeth - roedd hwn yn gylch tair blynedd fel sy'n ofynnol gan y Ddeddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy sy'n cynnwys Fforymau Mynediad Lleol ².

Felly cyfarfod mis Mawrth hwn fydd eu cyfarfod olaf am y cyfnod hwn. Roedd yn gwerthfawrogi ymrwymiad pobl a'i bod wedi bod yn anodd cynnal momentwm yn ystod Covid ond ychwanegodd y byddai'n annog pob aelod i ail-ymgeisio. Roedd y wybodaeth a'r profiad o amgylch y bwrdd yn bwysig i drafodaethau'r PC a'r FfMLI.

Pwysleisiodd y byddai'r ffurflenni cais yn cael eu cyflwyno i is-grŵp o 4 aelod o'r Awdurdod i'w cymeradwyo. Roedd yn bwysig bod angen cydbwysu'r aelodaeth rhwng buddiannau'r tirfeddiannwr a'r defnyddiwr gydag aelod hefyd yn cynrychioli'r sector anabl Roedd terfyn amser ar gyfer hyn, a gofynnodd os oedd yr aelodau am ail-ymgeisio yna i blesio eu ceisiadau i mewn fel cyn gynted â phosibl – erbyn 3 Ebrill.

Diolchodd i'r holl aelodau am eu cyfraniadau a'u cymorth amrywiol dros y cyfnod hwn ac i EN am ei gefnogaeth a'i Gadeiryddiaeth.

Gofynnodd AE a oedd gennym unrhyw fylchau yn yr aelodaeth.

² Rheoliadau Mynediad i Gefn Gwlad (Fforymau Mynediad Lleol) (Cymru) 2001
Offeryn Statudol sy'n pennu'r Fforymau Mynediad Lleol a sut y cânt eu rhedeg a'u gweinyddu.

Dyweddodd PR mai materion mynediad at ddŵr a allai fod â bwloch a'i bod yn siomedig nad oedd AC yn dychwelyd gan ei fod yn hoff o wybodaeth am faterion mynediad at ddŵr. Felly efallai y bydd yn rhaid iddynt yn y pen draw gyfethol person arall ar gyfer hyn ar hyd y ffordd. Caniatawyd cyfethol o dan y rheoliadau.

Soniodd LA nad oedd JH wedi derbyn hysbysiad o'r cyfarfod ac y gallai fod problem gyda'i e-bost.

Dyweddodd RW ei bod wedi anfon cofnodion ac ers hynny wedi ateb JH yn y gorffennol ac eto heddiw ond nid oedd wedi cael ateb ers hynny.

Dyweddodd PR y byddent yn gwirio ei manylion cyswllt unwaith eto.

Soniodd RW ei bod wedi dod â ffurflenni cais sbâr os oedd unrhyw un eu hangen.

7. Mater Mynediad i Ddŵr Tonfannau – Afon Dysynni – Diweddariad

Dyweddodd PR wrth yr aelodau fod y Lefel Dwr Uchel Cymedrig wedi'i adleoli i lawr yr afon a bod hyn bellach yn golygu bod yr holl ddyfroedd swyddogol uwch ei ben yn cael eu dosbarthu fel dyfroedd mewndirol ac nid aberol felly, yn ddiodyn, nid oeddent bellach ar gael yn dechnegol i ddefnyddwyr gan gynnwys mynediad o Ynysmaengwyn.

Roedd wedi cynnig cyfryngu ac wedi cyfarfod â phartïon ar y ddwy ochr i'r afon ac roedd yn awyddus i hyrwyddo Cod Ymddygiad - llawer ohono'n ymwneud â'r SoDdGA. Ond er gwaetehaf hynny, bu hyn oll yn ofer yn anffodus. Roedd hyn yn broffesiynol siomedig pan na ellid dod i gyfaddawd.

Yr unig beth a allai newid yr amgylchiad hwn fyddai deddfwriaeth newydd a allai ddeillio o Lywodraeth Cymru ond a oedd bellach yn eu dwylo hwy. Roedd hyn yn siomedig gan fod y cyfan wedi bod yn cael ei drafod (gan gynnwys y Fforymau Mynediad Lleol) ers 2015.

Byddai'n monitro'r sefyllfa yn Nhonfannau ond ar hyn o bryd nid yw rhanddeiliaid yn fodlon ail-gysylltu ynglŷn â hyn. Ond byddai'n parhau i geisio cynorthwyo pe bai angen. Gall hyn hefyd effeithio ar unrhyw hawliau sydd gan Ystadau'r Goron ar gyfer hawliau ar flaendraeth aberol gan fod y statws hwn wedi newid i afon.

Ychwanegodd GLE fod yna HTC gwreiddiol a oedd yn rhedeg ar draws yr afon yn yr un ardal a oedd yn llinell gyfreithiol a allai fod yn ddiddorol pe bai achos byth yn cael ei gyflwyno dros ei symud. Mae rhai ymholiadau eisoes wedi'u gwneud.

8. Cynnig Deddf Lles Anifeiliaid – Diweddariad

Rhoddodd PR y newyddion diweddaraf i'r aelodau am hynt y mesur hwn. Yr oedd ar ei drydydd darlleniad ar hyn o bryd. Roedd yn ddiddorol bod CNC wedi bod yn cynnal rhai gweithdai yn ddiweddar (yr oedd yn gyfranogwr ohonynt) ynghylch rheoli cŵn ac roedd yn meddwl tybed pam na chafodd y rhain eu gohirio tan ar ôl i'r Bil hwn ddod i rym ac unwaith y byddai unrhyw ofynion cyfreithiol pellach yn hysbys.

Roedd yn ddiddorol nodi bod Rob Taylor (RT) – un o gychwynwyr Timau Troseddau Gwledig Gogledd Cymru hefyd yn gynghorydd i Wasanaeth yr Heddlu ar gŵn yng nghefn gwlad ac wedi rhoi tystiolaeth yng nghamau pwyllgor y mesur arfaethedig hwn. Roedd wedi hysbysu'r grŵp CNC, yn seiliedig ar gofnodion hanesyddol arwyddocaol, fod 80% o ymosodiadau cŵn ar dda byw yn ganlyniad cŵn oedd wedi dianc o'u cartref gyda dim ond 20% yn deillio o bobl yn mynd â'u cŵn am dro fel y *cyfryw*. Roedd hefyd wedi dweud bod dros 70% o'r rhain yn ymwneud â bridiau hysgi.

Soniodd PR fod RT wedi mynd i'r afael â Fforymau Mynediad Lleol y Parciau Cenedlaethol ar Droseddau Gwledig a'r mater o yrru cerbydau oddi ar y ffordd yn y gorffennol ac efallai y byddai'n ddefnyddiol pe gallai ddiweddarau'r Fforymau Mynediad Lleol unwaith eto os yw ar gael. Naill ai cyfarfodydd nesaf ym mis Mehefin neu fis Medi. Gofynnodd a oedd gan yr aelodau unrhyw farn ar hyn.

Roedd yn bwysig nodi bod yr ystadegau hyn yn seiliedig ar dystiolaeth o dros 800 o achosion yr oedd RT wedi delio â nhw dros nifer o flynyddoedd. Roedd hwn yn ganlyniad syfrdanol. Gobeithio y byddai unrhyw ddeddfwriaeth newydd yn gryfach o ran gorfodi.

Roedd PR yn gobeithio y byddai'r ddeddfwriaeth hon yn cynnwys ymosodiadau ar geffylau gan mai dim ond os yw'r marchog wedi'i anafu ac nid yr anifail y gellir erlyn ar hyn o bryd – ar hyn o bryd mae'n rhaid i berchnogion ceffylau fynd ar ôl anafiadau neu farwolaeth ceffyl drwy achos sifil a oedd yn wrthnysig.

Efallai y byddai'n syniad gofyn i RT ddod i roi cyflwyniad i'r Fforwm Mynediad Lleol eto. Cytunwyd. Byddai PR yn gofyn i RT fynychu naill ai ym mis Mehefin neu fis Medi.

9. Diweddariad ar raglen waith yr Adain Wardeniaid ar gyfer 2023

Rhoddodd DPJ ddiweddariad byr ar waith Gwasanaeth Wardeniaid y PC yn y de.

Dywedodd wrth yr aelodau bod Gethin Corps - Warden, wedi gadael yn ddiweddar ac mae'r swydd hon wedi ei llenwi gan Robat Bryn Davies a fu gynt yn Warden Cynorthwyol yn Llyn Tegid.

Roedd y gwaith yn cynnwys: (dangoswyd rhai sleidiau)

- Gofal a chynnal a chadw cyffredinol ar Hawliau Tramwy ledled yr ardal gan weithio gyda CG.
- Peth gwaith ar Lwybr Cynwch - Llwybr 'Precipice' (llwybr caniataol)
- Amnewid rhai camfeydd ar y Rhobell Fawr a Chader Idris
- Giât Llanymawddwy a marcwyr ffordd ar HTC yn dilyn cwynion gan dirfeddianwyr. Mae'n well gosod gatiâu lle bynnag y bo modd.
- Roedd rhai cerddwyr ar Fynydd Moel gyda chŵn yn torri ffensys gwifrau ger y Warchodfa Natur Naturiol (GNG) - ers hynny maent wedi gosod giât cŵn benodol i geisio cynorthwyo.
- Mae gwaith llwybr troed yr ucheldir yn parhau ar ran uchaf Mynydd Moel ac mae mwy o gerrig wedi'u hedfan i mewn ac mae'r contractwr yn parhau i weithio ar y rhan nesaf. Ariannwyd yr arian ar gyfer hyn yn rhannol gan Gyngor Mynyddda Prydain

(BMC) – cronfa Trwsio ein Mynyddoedd, cyfraniad Cyfoeth Naturiol Cymru, a grant Llywodraeth Cymru.

- Mae gathiau agor dwy ffordd newydd wedi eu gosod ar Bont Dol Y Bont – Dinas Mawddwy.

Crybwyllodd PR fod gwaith Mynydd Moel wedi ei arafu oherwydd nifer o ffactorau megis diffyg contractwyr gosod cerrig arbenigol ac oedi oherwydd y tywydd ar gyfer codi heli a Covid. Roedd hwn yn waith mawr.

Daw'r holl gerrig o chwarel Traws, eu rhoi mewn bagiau, ac yna'u hedfan i'r safle o Dal y Llyn.

Gofynnodd HP a fyddai'r gwaith gosod yn cael ei wneud ac yna bod rhywun yn mynd ar daith a fyddai wedyn yn gyfrifol os gwneir hawliadau.

Atebodd DPJ ei bod yn annhebygol iawn y gellid gwneud honiad o ystyried y byddai'r lleiniau newydd yn llawer gwell a mwy diogel na'r llwybr gwreiddiol a oedd yno o'r blaen.

Ychwanegodd PR fod yna egwyddor sylfaenol yn y gyfraith hefyd - ` *volenti no fit injuria* `³ a oedd yn golygu bod pobl yn fwriadol yn ymgymryd ag unrhyw beth peryglus yna ni allant wneud hawliadau. Mae hyn yn berthnasol i unrhyw un sy'n cerdded neu'n dringo ar fynydd (ymhlith gweithgareddau eraill sy'n peri risg fel llawer o chwaraeon a hobiau).

Dyweddodd AD y bu ymgais ar un achlysur i feio'r PC ar ôl un achos a arweiniodd yn anffodus at farwolaeth, a gwrthbrofodd y PC hyn gan ei fod yn fwriadol yn cael ei wneud mewn tir peryglus.

Soniodd DJP hefyd eu bod yn monitro mincod yn Nol Idris ac yn delio â gwyw ynn yn Nol Idris a Llwybr Mawddach.

Roeddent hefyd wedi gosod rhai blychau nythu i Drochwyr yn Nol Idris a hefyd wedi plannu blodau gwyllt mewn lleoliadau eraill.

Mae'r Wardeniaid hefyd yn gweithio'n agos gydag ysgolion lleol a thrwy'r Prosiect Bywyd⁴ i alluogi plant lleol i gael mwy o wybodaeth am fioamrywiaeth. Roedd hyn hefyd yn cynnwys gwaith deorfa bysgod.

Roeddent hefyd bellach yn gweithio'n agosach gyda gwirfoddolwyr, ac erbyn hyn roedd ganddynt tua 12 Warden Gwirfoddol yn ne'r PC a allai fod allan yn rhoi cyngor i'r cyhoedd. Roedd yn anffodus eu bod hwythau hefyd wedi gweld ymddygiad gwael yng nghefn gwlad gan gynnwys sbwriel a 'gwastraff', gweryslla anghyfreithlon, tanau, a pharcio gwael ar ochr y ffordd. Roedd eu rota bob yn ail benwythnos os oeddent ar gael.

Gofynnodd ER a oedd y materion hyn yn fwy o broblem ar ôl i ysgolion gau yn ystod yr haf.

³ *Volenti non ffynidwydd injuria* . Mae'r uchafswm cyfreithiol hwn o dan y gyfraith gyffredin yn nodi na all person sy'n gwneud pethau perygl yn fwriadol ac yn wirfoddol wneud unrhyw hawliad am anaf dilynol.

⁴<https://awdurdod.eryri.llyw.cymru/yr-awdurdod/gwaith-yr-awdurdod/cadwraeth-coed-ac-amaeth/>
<https://snowdonia.gov.wales/protect/conservation-work/celtic-rainforests-wales/>

Atebodd PR eu bod yn sicr yn yr haf wedi profi llawer o bobl ifanc leol yn gwerysyla'n anghyfreithlon mewn safleoedd fel Llyn Geirionydd - a oedd yn atyniadol yn enwedig mewn tywydd cynnes. Crëwyd y problemau a brofwyd ar draws y PC gan gymysgedd o'r cyhoedd a oedd yn ymweld yn gyffredinol. Roedd yn anffodus nad oedd nifer fechan ac anghymesur yn deall nac yn meddu ar unrhyw berthynas â chefn gwlad ac roedd eu hymddygiad yn adlewyrchu hyn.

Gofynnodd HP, mewn perthynas â dodrefn newydd yr oedd y PC yn eu cyflenwi a'u gosod, a oedd perchnogion tir bellach yn derbyn llythyr yn eu hysbysu mai eu cyfrifoldeb nhw oedd cynnal a chadw.

Cadarnhaodd DPJ fod llythyr yn cael ei roi i bob perchennog tir pan oedd y PC yn cyflenwi neu osod dodrefn ar eu rhan gan mai eu cyfrifoldeb nhw oedd sicrhau eu bod yn eu lle ac yn ddiogel i'w defnyddio.

Diolchodd HP i DPJ am y diweddariad. Roedd yr aelodau'n gwerthfawrogi'r gwaith a wneir yn enwedig yng ngoleuni'r problemau y maent yn dod ar eu traws yn ddyddiol. Roedd yn anffodus bod yn rhaid i dirfeddianwyr hefyd ddioddef ymddygiad gwael gan rai.

10. Cader Idris – Diweddariad ar waith llwybr Mynydd Moel

Wedi'i wneud o dan eitem flaenorol

11. Eitemau Agenda a Argymhellir ar gyfer y cyfarfod nesaf

i) Aelodaeth newydd – ethol Cadeirydd ac Is-Gadeirydd.

Gofynnodd PR i'r aelodau presennol anfon eu ceisiadau i mewn os gwelwch yn dda.

ii) Y diweddaraf am Lyn Gwernan

iii) **Ychwanegiad ar ôl y cyfarfod** - Cyfyngu a Gwahardd Caeau Trawsfynydd a wnaed gan CNC

12. Unrhyw fater arall

i) Gofynnodd AT beth oedd y sefyllfa ynglŷn â chylchdaith Gwernan ger Tŷ Nant.

Dyweddodd DPJ eu bod yn trafod hyn yn fewnol ar hyn o bryd ac y byddent yn adrodd yn ôl gobeithio yn y cyfarfod nesaf.

ii) Gofynnodd HP a oedd nifer y grwpiau gwobr Dug Caeredin wedi ailymuno yn dilyn Covid.

Dyweddodd PR eu bod wedi gweld mwy eleni a'u bod bellach yn dychwelyd i'w niferoedd arferol. Roedd gan y PC drefniadau cyfathrebu da gyda Swyddfa'r Bannau ac anogwyd ysgolion i redeg eu llwybrau heibio'r swyddfa DEO, ond nid oedd hyn bob amser yn wir.

Weithiau roedd mân anawsterau yn enwedig os oedd ganddyn nhw hen fapiau neu os oedden nhw'n amlwg 'oddi ar y ffordd'. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, roedd y PC wedi annog pobl i beidio â gweryslla gwyllt a'u hannog i ddod o hyd i faes gweryslla llai ffurfiol lleol yr oedd y rhan fwyaf yn ei ddefnyddio neu'n agos at y 4 bwthyn⁵ o fewn y PC.

Ychwanegodd AE fod grwpiau a oedd yn symud drwy ei eiddo yn ddeniadol ac yn gadarnhaol iawn yn ei brofiad ef gyda'r Adran Ewropeaidd.

iii) *Soniodd EJW, o ystyried yr amgylchiadau yr oedd staff y PC yn eu cael wrth ymdrin â'r holl ymddygiad gwael, bod Rheolwyr y PC yn ymwybodol o'r problemau yr oeddent yn eu hwynebu ac a oedd asesiadau risg ar waith i sicrhau eu diogelwch.*

Dyweddodd AD fod gweithdrefnau mewn mannau i ddelio â hyn gan gynnwys gweithio ar eich pen eich hun. Mewn rhai achosion bydd angen asesu mewn rhai amgylchiadau.

iv) *Soniodd AT ei fod wedi cael ateb o fath a anfonwyd at PR gan yr arbenigwr cyfreithiol yn CNC ynghylch atebolrwydd o afiechyd clwy'r coed ynn. Roedd hyn yn amwys ond dywedodd mai mater i'r tîrfeddiannwr oedd asesu'r risg ac a oedd gan y tîrfeddiannwr neu a yw'n ddi-hid ynghylch y risg honno. Felly mae hyn yn amlwg yn disodli'r atebolrwydd gostyngol a roddir o dan y Ddeddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy ar gyfer coed (fel nodweddion naturiol).*

Diolchodd i PR am hyn, ond roedd hyn yn peri cryn dipyn o benbleth. Roeddent hefyd wedi argymhell arwyddion anffurfiol. Roedd yn hapus nad oedd wedi creu'r mater hwn ac efallai na fyddai'n atebol o dan Atebolrwydd Deiliaid.

Fodd bynnag, wrth fynd drwy hyn roedd wedi darganfod ers hynny os yw darn o dir o dan gyfyngiad CGHT yna nid yw'r atebolrwydd gostyngol o dan CGHT yn berthnasol a'i fod yn dychwelyd yn ôl i Atebolrwydd Deiliaid. I'r rheolwr tir cyffredin roedd hyn yn ddryslyd pe bai cyfyngiadau'n cael eu gosod ar dorri coed neu fathau eraill o reoli tir.

Ychwanegodd PR fod hyn yn peri dryswch hyd yn oed i swyddogion proffesiynol. Roedd y Canllawiau ffurfiol Cyfyngiadau a Gwaharddiadau (C&G) dros 200 tudalen. Roedd y rhan fwyaf o C & G a gymhwyswyd gan y PC i gyd yn canolbwyntio ar Ddiogelwch i'r Cyhoedd. Mae mater cyfyngiad ardal Trawsfynydd yn enghraifft dda o hyn.

v) *Soniodd GLE (CG) bod llwybr ger Aberllefenni (y tu allan i ffin y PC) lle roedd llwybr yn croesi i Wynedd o Bowys dros Afon Dulas ac yn newid statws o ochr Powys fel llwybr ceffyl /march i lwybr troed ar ochr Gwynedd a yna cysylltu i ffordd Aberllefenni. Roedd y llwybr ceffyl / march hwn yn gyswllt arwyddocaol â Llanwrin yn nyffryn Dyfi.*

Roeddent o blaid newid statws y llwybr troed ar ochr Gwynedd i alluogi'r llwybr cyfan i fod yn llwybr ceffyl. Tynnwyd sylw at y mater hwn mewn adolygiad yn yr 1980au ond israddiwyd adran fer Gwynedd am ryw reswm.

Gofynnodd HP beth oedd barn a chefnogaeth y tîrfeddiannwyr i hyn.

⁵ <https://www.mountainbothies.org.uk/bothies/wales/>

Dyweddodd GLE mai CNC oedd y tîrfeddianwyr ac nad oedd yn gwrthwynebu hyn. Gofynnodd am farn yr aelodau ar hyn.

Gofynnodd HP i'r aelodau a oeddent yn hapus i gefnogi'r fenter hon

Cytunwyd i gefnogi – byddai PR yn cofnodi hyn.

Diolchodd HP i bawb am eu cyfraniad i'r trafodion heno ac i'r holl aelodau a Swyddogion ac i'r cyfieithwyr am eu cyfraniadau dros y tair blynedd diwethaf gan obeithio eu gweld eto ym mis Mehefin.

13. Dyddiad y Cyfarfod Nesaf – 20 Mehefin 2023